

Nr 629

av herrar Hjorth och Svensson i Kungälv
angående behandlingen av politiska fångar.

Mycket tyder på att tortyr och misshandel av fängslade, inte minst politiska fångar, blivit allt vanligare i stora delar av världen. Internationella organisationer som arbetar för de mänskliga rättigheterna publicerar då och då rapporter om sådana övergrepp i olika länder.

I den förklaring om de mänskliga rättigheterna som FN:s generalförsamling antog i december 1948 finns en artikel om just tortyr: "Ingen må utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning" (artikel 5).

Men det kravet har alltså inte hindrat att bruket av tortyr fortsätter i många länder och att denna form av övergrepp t. o. m. spridits till nya områden.

Det är självfallet ofta svårt att hundra procentigt bevisa att tortyr förekommit, det ligger nästan alltid i de ansvarigas intresse att dölja dess existens. Dessutom kan det finnas ett propagandistiskt intresse hos oppositionspartier, motståndsrörelser etc. att rikta anklagelser mot regeringar om just tortyr. Därför finns all anledning att pröva påståenden om sådant övervåld kritiskt.

Men de rapporter som lämnats av Amnesty International, Internationella juristkommissionen, katolska kyrkan m. fl. om förhållandena i Brasilien lämnar inget utrymme för tvivel. Den systematiska tortyren i det landet är belagd. Granskningen i Europarådet (inklusive kommissionen för de mänskliga rättigheterna) av förhållandena i Grekland för ett par år sedan ledde också till en otvetydig slutsats. Våldokumenterade rapporter sedan dess tyder på att tortyr alltjämt brukas i de grekiska förhållanden. Samma gäller Sydvietnam, Sydafrika och Namibia, Uruguay och Iran. I Sovjetunionen har politiskt oliktankande spärrats in på mentalsjukhus under förhållanden som strider mot artikel 5 i den ovan nämnda FN-förklaringen. Under den allra senaste tiden har oroande rapporter kommit om behandlingen av arresterade i Turkiet.

Amnesty International driver under det här året, med stöd av en del andra internationella organisationer, en kampanj mot denna utveckling. Ett av de krav som reses från det hållet är att det skapas effektivare internationella juridiska instrument mot tortyr och misshandel av fängslade.

FN-förklaringen är inte juridiskt bindande för medlemsstaterna utan

betraktas mer som en allmän moralregel. I den konvention om de civila och politiska rättigheterna som FN antog 1966 finns ett krav mot tortyr, men den konventionen har ännu inte trätt i kraft då endast ett femtontal medlemsstater ratificerat texten (35 erfordras). FN:s ekonomiska och sociala råd antog år 1957 ett dokument om behandlingen av arresterade och fängslade, "Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners", som stadgar att bl. a. tortyr inte skall få förekomma. Men det dokumentet har aldrig antagits av t. ex. FN:s generalförsamling.

Det är mot den bakgrunden de internationella organisationerna som arbetar för de mänskliga rättigheterna begärt nya FN-initiativ mot tortyren. Inom ramen för "The Special NGO Committee on Human Rights" har de formulerat ett förslag till en FN-resolution som kräver att generalförsamlingen uttalar att "Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners" skall betraktas som riktlinjer för behandlingen av fångar och att medlemsstaterna tar hänsyn till detta genom reformer av den nationella lagstiftningen,

att generalförsamlingen uppdrar åt generalsekreteraren att tillsätta en expertkommitté med uppgift att förbereda en konvention som senare skulle antagas av medlemsstaterna. Konventionen skulle förbjuda tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling av fångar och slå fast att sådan misshandel utgör brott mot internationell rätt. Dessutom skulle ett maskineri skapas för övervakningen av att konventionen respekteras,

att generalförsamlingen i avvaktan på en sådan konvention begär att det inrättas ett maskineri för rapportering till generalsekreteraren från medlemsstaterna om tillämpningen av "Standard Minimum Rules" inom respektive land.

Detta förslag synes ytterst välmotiverat inte minst mot bakgrund av de rapporter om tortyr som nämnts ovan. Det skulle ligga väl i linje med den svenska utrikespolitikens traditioner att i bl. a. Förenta nationerna fästa uppmärksamheten på de övergrepp som begås mot fängslade i många länder.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att frågan om tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning åter aktualiseras i lämpliga former av den svenska regeringen i vederbörande internationella organ i enlighet med innehållet i denna motion.

Stockholm den 25 januari 1973

NILS HJORTH (s)

EVERT SVENSSON (s)
i Kungälv